

Lucie Josková, Pavel Pravda

Zákon

o obchodních korporacích

s komentářem

**s účinností od 1. 1. 2014
nahrazuje obchodní zákoník**

- obsahuje úpravu obchodních společností a družstev
- úvodní komentář upozorňuje na nejvýznamnější změny
- věnuje se i otázce, jak se s novou právní úpravou mají vypořádat stávající společnosti a družstva

Lucie Josková, Pavel Pravda

Zákon

o obchodních korporacích

s komentářem

**s účinností od 1. 1. 2014
nahrazuje obchodní zákoník**

Grada publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.*

Zákon o obchodních korporacích s komentářem

Právní stav k 1. 1. 2014

V předkládané publikaci naleznete úplné znění zákona č. 90/2012 o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) účinné od 1. ledna 2014.

Úvodní komentář k zákonu připravili JUDr. Lucie Josková, Ph.D., LL.M. a Mgr. Pavel Pravda. Autoři působí v mezinárodní advokátní kanceláři bnt – pravda & partner, s.r.o.

Redakce usilovala o maximální přesnost textu. Přesto považujeme za nutné upozornit na skutečnost, že **právně závazný je text publikovaný ve Sbírce zákonů**.

Zákon o obchodních korporacích s komentářem

Komentář JUDr. Lucie Josková, Ph.D., LL.M., Mgr. Pavel Pravda

TIRÁŽ TIŠTĚNÉ PUBLIKACE:

Vydala GRADA Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7, jako svou 5438. publikaci
Realizace obálky Vojtěch Kočí
Zlom Jan Šístek
Odpovědná redaktorka Ing. Michaela Průšová
Počet stran 96
První vydání, Praha 2014
Vytiskla tiskárna Tisk Centrum, s.r.o., Moravany

© GRADA Publishing, a.s., 2014

ISBN 978-80-247-4834-4

ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE:

ISBN 978-80-247-9080-0 (PDF)

ISBN 978-80-247-9081-7 (EPUB)

GRADA Publishing: tel.: 234 264 401, fax: 234 264 400, www.grada.cz

Obsah

Přehled členění zákona o obchodních korporacích	6
Úvodní komentář k zákonu o obchodních korporacích	9
Úplné znění zákona o obchodních korporacích	23

Přehled členění zákona o obchodních korporacích

ČÁST PRVNÍ **OBCHODNÍ KORPORACE**

HLAVA I

- Díl 1 Společná ustanovení § 1–7
- Díl 2 Založení obchodní korporace § 8–10
- Díl 3 Jednočlenná společnost § 11–14
- Díl 4 Vklad § 15–29
- Díl 5 Základní kapitál § 30
- Díl 6 Podíl § 31–43
- Díl 7 Orgány obchodní korporace § 44–62
- Díl 8 Vyloučení člena statutárního orgánu obchodní korporace z výkonu funkce § 63–70
- Díl 9 Podnikatelská seskupení § 71–91
- Díl 10 Neplatnost obchodní korporace § 92
- Díl 11 Zrušení a zánik obchodní korporace a ustanovení o likvidaci § 93–94

HLAVA II **VEŘEJNÁ OBCHODNÍ SPOLEČNOST** § 95–117

HLAVA III **KOMANDITNÍ SPOLEČNOST** § 118–128 Komanditní suma § 129–131

HLAVA IV **SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM** Díl 1 Obecná ustanovení § 132–149 Díl 2 Práva a povinnosti společníků § 150–166 Díl 3 Orgány společnosti § 167–201 Díl 4 Zánik účasti společníka ve společnosti § 202–215 Díl 5 Změny výše základního kapitálu § 216–240 Oddíl 1 Zvýšení základního kapitálu § 216–232 Pododdíl 1 Obecná ustanovení § 216–218 Pododdíl 2 Zvýšení základního kapitálu převzetím vkladové povinnosti § 219–226 Pododdíl 3 Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů § 227–232 Oddíl 2 Snížení základního kapitálu § 233–240 Díl 6 Zrušení společnosti § 241–242

HLAVA V **AKCIOVÁ SPOLEČNOST** Díl 1 Obecná ustanovení § 243–249 Díl 2 Založení společnosti § 250–255 Díl 3 Akcie a jiné cenné papíry vydávané akciovou společností § 256–343 Oddíl 1 Akcie § 256–285 Oddíl 2 Výměnitelné a prioritní dluhopisy § 286–294 Oddíl 3 Cenný papír k uplatnění přednostních práv § 295–297 Oddíl 4 Upisování a nabývání vlastních akcií § 298–321 Oddíl 5 Veřejný návrh na koupi nebo směnu účastnických cenných papírů § 322–341 Oddíl 6 Výměna akcií § 342–343 Díl 4 Práva a povinnosti akcionáře § 344–395 Díl 5 Orgány společnosti § 396–463 Oddíl 1 Systém vnitřní struktury společnosti § 396–397 Oddíl 2 Valná hromada § 398–434 Oddíl 3 Dualistický systém § 435–455 Pododdíl 1 Představenstvo § 435–445

Pododdíl 2 Dozorčí rada § 446–455
Oddíl 4 Monistický systém § 456–463
Díl 6 Změny výše základního kapitálu § 464–548
Oddíl 1 Úvodní ustanovení § 464–473
Oddíl 2 Zvýšení základního kapitálu § 474–515
Pododdíl 1 Zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií § 474–494
Pododdíl 2 Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů § 495–504
Pododdíl 3 Podmíněné zvýšení základního kapitálu § 505–510
Pododdíl 4 Zvýšení základního kapitálu rozhodnutím představenstva § 511–515
Oddíl 3 Snížení základního kapitálu § 516–548
Díl 7 Likvidace akciové společnosti § 549–551

HLAVA VI DRUŽSTVO

Díl 1 Obecná ustanovení o družstvu § 552–726
Oddíl 1 Základní ustanovení § 552–554
Oddíl 2 Založení družstva § 555–562
Oddíl 3 Vklady § 563–574
Oddíl 4 Práva a povinnosti členů § 575–622
Pododdíl 1 Základní ustanovení § 575–576
Pododdíl 2 Vznik členství § 577–583
Pododdíl 3 Obsah členství § 584–586
Pododdíl 4 Povinnost člena přispět na úhradu ztráty družstva § 587–594
Pododdíl 5 Družstevní podíl § 595–609
Pododdíl 6 Zánik členství § 610–622
Oddíl 5 Vypořádací podíl § 623–628
Oddíl 6 Orgány družstva § 629–726
Pododdíl 1 Obecná ustanovení § 629–634
Pododdíl 2 Členská schůze § 635–704
Pododdíl 3 Představenstvo § 705–714
Pododdíl 4 Kontrolní komise § 715–725
Pododdíl 5 Orgány malého družstva § 726
Díl 2 Bytové družstvo § 727–757
Díl 3 Sociální družstvo § 758–773

ČÁST DRUHÁ USTANOVENÍ ZÁVĚREČNÁ A PŘECHODNÁ

HLAVA I § 774

HLAVA II USTANOVENÍ PŘECHODNÁ § 775–785

ČÁST TŘETÍ ÚČINNOST § 786

Odkazy

ÚVODNÍ KOMENTÁŘ K ZÁKONU O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH

Lucie Josková – Pavel Pravda

1. ÚVOD

S účinností od 1. 1. 2014 nahradí většinu předpisů soukromého práva (tedy práva, kde jsou subjekty – zjednodušeně řečeno – v rovném postavení) nová právní úprava. Její páteř představují nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.), zákon o obchodních korporacích (zákon č. 90/2012 Sb.) a zákon o mezinárodním právu soukromém (zákon č. 91/2012 Sb.).

Nový občanský zákoník (dále též jen „NOZ“) nahrazuje občanský zákoník z roku 1964 (zákon č. 40/1964 Sb.). Na první pohled je zřejmé, že oproti dosavadnímu kodexu je mnohem rozsáhlejší (sestává se z 3081 paragrafů). To je dáno tím, že obsahuje v zásadě veškerou úpravu soukromého práva – vedle obecné části i věcná práva, závazky, právo rodinné a právo dědické. Z oblastí, které se tradičně řadí k soukromému právu, tak zůstaly z politických důvodů vyňaty pouze zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb.) a úprava registrovaného partnerství (zákon č. 115/2006 Sb.).

Řada ustanovení, které jsme doposud hledali v obchodním zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb.) a která se vztahují k podnikatelům, bude nadále obsažena pouze v novém občanském zákoníku. Příkladem může být vlastní vymezení podnikatele (§ 420–422 NOZ), obchodní firmy (§ 423–428 NOZ) či ustanovení o prokuře (§ 450–456 NOZ). V novém občanském zákoníku krom toho najdeme i instituty, které byly dosud regulovány ve zvláštních předpisech (např. úpravu cenných papírů, která byla do 31. 12. 2013 obsažena v zákoně č. 591/1992 Sb., o cenných papírech). Velkou změnou je odstranění tzv. dvoukolejnosti smluvního práva. Úprava závazků jak občanů, tak podnikatelů bude vycházet z regulace obsažené v novém občanském zákoníku a nebude jako do 31. 12. 2013 obsažena ve dvou různých zákonech. Skutečnost, že jedna ze stran je podnikatelem, přesto bude mít v některých případech význam – jedním z principů nového občanského zákoníku je ochrana slabší smluvní strany, kterou je pravidelně nepodnikající subjekt. Z výše uvedeného je zřejmé, že podnikatel bude nucen pracovat s novým občanským zákoníkem častěji než dosud.

Zákon o obchodních korporacích (dále též jen „ZOK“) nahrazuje obchodní zákoník. Omezuje se ovšem pouze na úpravu obchodních společností (veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti) a družstev (nově souhrnně označované jako obchodní korporace, § 1 odst. 1 ZOK). K jednotlivým korporacím viz níže.

Zákon o mezinárodním právu soukromém obsahuje úpravu soukromoprávních a procesních vztahů s mezinárodním prvkem.

Tato trojice předpisů je doprovázena řadou **dalších zákonů**, které promítají novou právní úpravu do ostatních oblastí práva. Zmínme alespoň rejstříkový zákon (zákon č. 304/2013 Sb.), který mimo jiné upravuje zápisy do obchodního rejstříku, či katastrální zákon (zákon č. 256/2013 Sb.).

2. OBECNĚ O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH

Obchodními korporacemi jsou obchodní společnosti (dále jen „společnosti“) a družstva.

Výčet **společností** zůstává stejný jako doposud: veřejná obchodní společnost (dále též jen „VOS“), komanditní společnost (dále též jen „KS“), společnost s ručením omezeným (dále též jen „SRO“) a akciová společnost (dále též jen „AS“). Úprava těchto právních forem je obsažena v zákoně o obchodních korporacích a zčásti také v novém občanském zákoníku (viz níže). Zákon o obchodních korporacích přitom VOS a KS označuje za osobní společnosti a SRO a AS za kapitálové společnosti (§ 1 odst. 2 ZOK).

Vedle toho jsou (stejně jako podle obchodního zákoníku) za společnosti považovány i tzv. nadnárodní formy – evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení. Pro evropskou společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení se nicméně zákon o obchodních korporacích použije pouze v rozsahu, v jakém neplatí zvláštní úprava [pro evropskou společnost platí primárně evropské nařízení č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti (SE) a zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti a pro evropské hospodářské zájmové sdružení evropské nařízení č. 2137/85, o zřízení Evropského hospodářského zájmového sdružení (EHZS) a zákon č. 360/2004 Sb., o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS)].

Také **družstvo** má svou nadnárodní obdobu – evropskou družstevní společnost. I v tomto případě se zákon o obchodních korporacích použije pouze omezeně (primárně se použije evropské nařízení č. 1435/2003 o statutu evropské družstevní společnosti a zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti).

V dalším textu se věnujeme pouze „národním“ obchodním korporacím: VOS, KS, SRO, AS a družstvům. Důraz je přitom kladen na představení změn, kterými se nová úprava liší od úpravy účinné do 31. 12. 2013.

a. Právní úprava

Obchodní korporace jsou upraveny v **zákoně o obchodních korporacích**. V úvodu zákona nalezneme obecná ustanovení, která se vztahují na všechny či více právních forem obchodních korporací (§ 1–94 ZOK). Následují ustanovení o jednotlivých právních formách: VOS (§ 95–117 ZOK), KS (§ 118–131 ZOK), SRO (§ 132–242 ZOK), AS (§ 243–551 ZOK) a družstvu (§ 552–773 ZOK).

Krom toho je ovšem řada významných ustanovení obsažena v **novém občanském zákoníku**. Najdeme tam především ustanovení upravující:

- **Ustavení a vznik** (§ 122–131 NOZ) – Základní náležitosti společenské smlouvy (zakladatelské listiny, stanov) jsou upraveny v § 123 odst. 1 NOZ, další náležitosti upravuje zákon o obchodních korporacích u jednotlivých právních forem. K založení a vzniku podrobně viz níže.
- **Obchodní firma** (§ 132–135, 423–428 NOZ) – Nadále platí zákaz zaměnitelnosti a klamavosti obchodní firmy

(§ 424 NOZ). Obchodní firma obchodní korporace může obsahovat jméno člověka, ke kterému má obchodní korporace zvláštní vztah; předpokladem je souhlas takové osoby (§ 133 NOZ). Odvolat souhlas lze jen ze závažného důvodu (§ 428 NOZ). Povinnou součástí obchodní firmy je dodatek označující právní formu (§ 132 odst. 2 NOZ, v detailech zákon o obchodních korporacích).

- **Sídlo** (§ 136–137, 429 NOZ) – Ve společenské smlouvě (zakladatelské listině, stanovách) je možné uvést pouze název obce, kde obchodní korporace sídlí (§ 136 odst. 2 NOZ). Zákon nově předvídá i možnost umístění sídla v bytě, nenaruší-li to klid a pořádek v domě (§ 136 odst. 1 NOZ).
- **Orgány** (§ 151–160 NOZ) – Zásadní změnou je skutečnost, že orgánem obchodní korporace, např. jednatelem nebo členem představenstva, mohou být i právnické osoby (tedy například jiná obchodní korporace, § 152 odst. 2 NOZ). NOZ upravuje možnost rozdělit působnost uvnitř kolektivního orgánu (relevantní pro představenstvo či jednatele, pokud tvoří kolektivní orgán) a tím modifikovat odpovědnost jednotlivých členů orgánu (§ 156 odst. 2 NOZ). Vymezena je péče řádného hospodáře (§ 159 odst. 1 NOZ). K orgánům podrobně viz níže.
- **Jednání za právnickou osobu** (§ 161–167 NOZ) – Statutární orgán (např. jednatel, představenstvo) nadále obchodní korporaci zastupuje a nejedná se již o jednání obchodní korporace samotné (§ 161 NOZ, v hlavičkách smluv tedy budeme nadále uvádět „Společnost s.r.o., zastoupena Janem Novákem, jednatelem“). Podle § 164 odst. 3 NOZ platí, že má-li společnost s kolektivním statutárním orgánem zaměstnance, pověří jednoho člena statutárního orgánu právním jednáním vůči zaměstnancům; jinak tuto povinnost vykonává předseda statutárního orgánu. Kolektivní statutární orgán má pravidelně akciová společnost a družstvo (představenstvo) a stanoví-li tak společenská smlouva, též společnost s ručením omezeným (jednatelstvo). Z ustanovení vyplývá, že pověřený člen představenstva či jednatele (předseda představenstva či jednatelstva) se tak stává jediným oprávněným, který může ve vztahu k zaměstnancům právně jednat (například měnit pracovní smlouvy či dávat výpovědi). To bude platit i v případech, že jinak je k zastupování společnosti potřeba společného jednání více členů představenstva či jednatelů. Je přitom sporné, zda odlišné jednání, které bude v souladu s obecnými pravidly pro zastupování společnosti, avšak nenaplní výše uvedené podmínky (například výpověď podepíše v souladu se způsobem jednání zapsaným do obchodního rejstříku dva členové představenstva, žádný z nich ovšem není členem pověřeným jednáním se zaměstnanci či předsedou představenstva) založí neplatnost takového jednání (popřípadě jeho nezávažnost), či nikoliv.
- **Zastupování** (§ 430–432 NOZ) – Obchodní korporaci mohou i nadále zastupovat zaměstnanci (popřípadě jiné osoby pověřené určitou činností), a to při všech jednáních, k nimž při této činnosti obvykle dochází

(§ 430 odst. 1 NOZ). Novinkou je zákaz konkurence pro tyto osoby (§ 432 NOZ).

- **Prokura** (§ 450–456 NOZ) – Na rozdíl od stávající úpravy je možné udělit prokuru pouze pro některý ze svých závodů či pouze pro část závodu, který vykazuje hospodářskou a funkční samostatnost (pobočku, § 450 odst. 2 NOZ). Nově je prokura účinná již svým udělením, nikoliv až zápisem do obchodního rejstříku. Prokurista je povinen jednat s péčí řádného hospodáře (§ 454 NOZ) a dopadá na něj i řada ustanovení ZOK týkající se statutárních orgánů.
- **Zrušení, zánik a likvidace** (§ 168–173, 185–209 NOZ) – I nadále rozlišujeme mezi zrušením obchodní korporace a jejím zánikem; v mezidobí standardně dochází k likvidaci společnosti. Zrušení, likvidace a zánik obchodních korporací jsou převážně upraveny v novém občanském zákoníku; v zákoně o obchodních korporacích nalezneme zejména zvláštní důvody pro zrušení společnosti soudem, vymezení kompetencí pro jednotlivá právní jednání a úpravu rozdělení a výplaty likvidačního zůstatku. K této problematice podrobně viz níže.

Ustanovení o zápisech do obchodního rejstříku a ukládání dokumentů do sbírky listin jsou potom součástí **rejstříkového zákona**.

b. Založení a vznik obchodní korporace

Také podle zákona o obchodních korporacích je rozlišováno mezi založením a vznikem obchodní korporace. Obchodní korporace se zakládá právním jednáním zakladatelů (v případě SRO a AS i jediného zakladatele). Zápisem do obchodního rejstříku potom vzniká obchodní korporace jako právnická osoba.

i. Založení obchodní korporace

VOS a KS se zakládají společenskou smlouvou (§ 8 odst. 1 ZOK); společenská smlouva musí mít písemnou formou s úředně ověřenými podpisy (§ 6 odst. 1 ZOK). Tyto společnosti musí mít vždy alespoň dva společníky. K náležitostem společenské smlouvy viz § 123 odst. 1 NOZ, § 98 ZOK a (pro KS) § 124 ZOK.

SRO se zakládá společenskou smlouvou (jsou-li alespoň dva zakladatelé) či zakladatelskou listinou (je-li jediný zakladatel, § 11 odst. 1 ZOK). Společenská smlouva (zakladatelská listina) musí mít formu notářského zápisu (§ 8 odst. 1 ZOK). K náležitostem společenské smlouvy viz § 123 odst. 1 NOZ a § 146 ZOK.

AS se zakládá přijetím stanov (§ 250 odst. 1 ZOK) a již není potřeba zakladatelské smlouvy (listiny) jako doposud. Stanovy musí mít formu notářského zápisu (§ 8 odst. 1 ZOK). Akciová společnost může být založena i jedinou osobou (§ 11 odst. 1 ZOK). K náležitostem stanov viz § 123 odst. 1 NOZ a § 250 odst. 2 a 3 ZOK.

Družstvo se zakládá ustavující schůzí a přijetím stanov (§ 8 odst. 1 ZOK). Průběh ustavující schůze a rozhodnutí o přijetí stanov se osvědčuje notářským zápisem (§ 560 odst. 1 ZOK). Družstvo má nejméně 3 členy (§ 552 odst. 2 ZOK). K náležitostem stanov viz § 123 odst. 1 NOZ a § 553 ZOK.

Po založení obchodní korporace je možné nechat do obchodního rejstříku zapsat nejprve (tj. před zápisem